

Osztályozás

708

beszámoló

Idő "1959"

Személy

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Néprabíró 1959. aug. 30.

BESZÉLGETÉS VÉRTES MARCELLEL

az modernesködő nyugati áramlatokról, az illusztrációs művészetéről és a megújuló Budapestről

A fehérterror üldözése elől menekült el Vértés Marcell a hazájából, Magyarországról, ahol ifjúkori rajzaiban az ország népgyilkos urait, kizsákmányolóit leplezte le. Negyven éve él, dolgozik, halmoz sikert sikerre nyugaton, Párizsban és New Yorkban, ahová szintén menekülnie kellett, amikor a náci hordák csizmája taposta a Szajnapart macskaköveit.

— Mindig, mindenütt magyarnak éreztem magamat — követi gondolatban az elmúlt évtizedek kavalériakádját az elutazása előtti tündéri délelőttön, a Margitsziget zöldellő fái alatt. — Most huszonnégy esztendő után családomat jöttem meglátogatni Budapestre s hogy találkozzam régi barátaimmal s egy kicsit saját ifjúságommal is. Bevalom, ez az utóbbi találkozás sehogyan sem sikerült. Hol van már az a rövidnadrágos, nyurga fiú, aki akkor voltam, s akit Major Sicu, a karikatúristák fedelme, vitt fel az Otthon Irók és Hírlapírók Körébe?

Akik ittmaradtak, velem együtt megöregedtek. Rendkívül örvendetes azonban, hogy mialatt fellettünk elszálltak az évek, Budapest hatalmasan lépett előre, még lakói is úgy tűnnek, mintha megnöttek volna. És mennyire megszépült a főváros. A Körút és a Rákóczi út annyira előnyűkre változtak, alig ismert rájuk a szemem, bár annak idején ugyancsak beidegzette cifra vakolatait, bádogtornyait. A Vár már most, épülőben is megkapó látvány, ha elkészülnek a renoválás munkái, páratlan harmonikus városrész lesz, olyan idegenforgalmi attrakció, amellyel kevés ország dicsekedhet. A Margitszigethez és az ottani tökéletesen működő szállodához hasonló vonzóerő, megítélés szerint, sehol sincs a világon. Egy reggeli a nyári sziget étter-

és h olyan turistaszennáció s h olyan feledhetetlen él, hogy ha a világjárók híreszik, sort fognak állni egyasztaltért.

— ztán a művész életének célja és tartalmára terelődik a szó, — könyvek illusztrálásának művészetére, melynek világszerte elterert nagymestere.

— Franciaországban — tájékoztatt — több százéves tradíció fűződik a kis példányszámban megjelenő illusztrált művek kiadásához. A legelőkelőbb kiadók versengenek, hogy tökéletesen előállított illusztrált könyveket adjanak ki száz-százötven példányban, a gyűjtőknek és elsősorban az illusztrációkat kedvelőknek. Egy-egy regényt, történetet, verskötetet néha egész sor művész illusztrált. Longos Daphnis és Khloé című bűbájos, gyengéd erotikájú szerelmi történetéhez például százötven művész készített korszerű rajzokat. Alig képzelhettem nagyobb megtiszteltetést, mint hogy e kiválóságok után százötvenegyedikként engem bízott meg a kiadó a mű újraillusztrálásával. A kritikusok szerint nem bizonyultam méltatlannak nagy elődeimhez. Ezt a munkámat fő műveként tartják számon. Öt év előtt fejeztem be s ma sem vagyok elégedetlen vele. Talán csak legutolsó munkám, a Hombrés de mon amour (Szerelmem árnyékában) váltotta ki belőlem hasonló a jól végzett munka érzését.

Az illusztrációval kapcsolatosan egyébként az a meggyőződésem alakult ki, hogy a rajzzal nem a szöveget kell szolgáiban nyomon kíséreni, hanem a mű témájából kiindulva a rajzoló művész egyéni formanyelvén kell kifejezésre juttatni azt,

amit az író megjelenített a szavak erejével. Az ilyenfajta illusztráció nem állítja meg az olvasó fantáziáját s nem is zavarja össze a képet, amit az olvasó elgondolt magának. A legritkább eset ugyanis, hogy a rajzoló olyannak ábrázolja a regény hőseit vagy

más jellemző figuráját, amilyennek az kialakult az olvasó képzeletében. A művésznek tehát a témát az íróval párhuzamosan, teljesen a saját felfogása szerint kell feldolgoznia.

A magyar illusztráló művészeket, sajnos, nem volt alkalmam eddig megismerni, de remélem, hogy tavasszal, mikor kiállításomra visszatérek és hosszabb időt töltök Budapesten, megismerkedhetem majd velük és művészetükkel. S ha közben megindulna Párizs és Budapest között a közvetlen repülőgépjárat, akkor előbb is, mert havonként legalább egyszer hétvégére Pestre utazhatnék.

Vértés Marcell. Vázlat.

Vértés Marcell legutóbbi nagy-sikerű kiállítását az idén tavasszal rendezte a New York-i Hammer Galleries. New Yorkban jelenik meg októberben új könyve is, a Putnam's kiadóállalatnál.

Fiatalos lelkesedéssel beszél erről a művéről.

— Ha valamilyen probléma felkelti az érdeklődésemet, ahelyett, hogy a szavakat halmozom, rajzban fejezem ki a véleményemet. Helyeslésemet ugyanúgy, mint kifogásaimat, rosszallásomat. Most megjelenő könyvem harcot hirdet az absztrakt művészeti irány el-

len, mely rettentő erős lett Amerikában. Rossz festők találták ki, profitkergetők és sznobok nyüzsgönek körülötte. Eddig sikerült divatörülletté tenni s egyes absztrakt művek árát csillagászati számok magasságába feltornászni. De nem vitás: előbb-utóbb kiderül majd, hogy valóságos értékük, akárcsak művészi belbecsük, a nullával egyenlő. Tulajdonosaik, akik százezreket is kifizettek néha értük, hosszú orral fognak járni... De októberben megjelenő könyvem hatvan rajza, már most, előre is megpróbálja megingatni az absztrakt művészet reális értékében való hitet. Mert ezekben az illusztrációimban kitört belőlem a karikaturista, aki ezzel a műfajjal érte el kezdeti sikereit.

Az első könyv, melyet illusztráltam — jegyzi meg búcsúzóban a világhírű művész — Karinthy Frigyes Tanár úr kérem című, híres műve volt. Remélem, hogy negyven év elteltével újra alkalmam kínálkozik magyar író művének illusztrálására.

Bizonytal lesz rá alkalom. Hiszen Vértés Marcell, a világhírű „Monsieur Vertés” munkája nyilván érdekes színfoltja lenne könyvillusztráló művészetünknek,

Lengyel István